

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubliana, sreda 17. avgusta 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Vprašanje trgovskega stanovskega tiska

Akcija srbskih trgovcev za ustanovitev lastne tiskarne.

Ze v kongresnem almanahu je gl. urednik »Trgovalskih novic« G. Kosic opozoril, da je danes trgovski stanovski tisk popolnoma nezadosten. Sedanja dnevnika v Zagrebu in Beogradu ter trikrat tedensko izhajajoči »Trgovski list« v Ljubljani ne zadostujejo ter ne morejo v zadostni meri braniti in propagirati interese trgovstva. Potrebno je, da dobi jugoslovansko trgovstvo svoj dnevnik in da si v ta namen ustanove jugoslovanski trgovci tudi svojo tiskarno. Na ta način bi bila tudi rešena finančna plat dnevnika, ker bi samo naročila trgovcev dala tiskarni tako mnogo dela, da bi mogla z njimi kriti stroške za izdajanje dnevnika.

Brez vsakega dvoma je, da bi se položaj jugoslovanskega trgovstva v našem javnem življenju bistveno zboljšal, če bi se to moglo opreti na svoj lastni dnevnik. Kajti resnica je takšna, da zlasti politični svet čita in reagira predvsem na dnevnike. Poleg tega pa ima dnevnik to velikansko prednost, da more takoj k vsakemu vprašanju zavzeti svoje stališče, ne pa šele čez teden, ko je stvar že izvršena. Posebno pri nas je to važno, saj se pri nas kar čez noč izvrše tudi največje stvari. Posebno velike važnosti pa bi bilo, če bi imelo trgovstvo v Beogradu svoj dnevnik v času, ko se sprejema v skupščini zakonski načrt, ki je posebne važnosti za trgovstvo. Nobenega dvoma ni, da bi bil naš združni zakon za trgovce manj usoden, če bi se zagovorniki trgovskih interesov v skupščini mogli upreti tudi na podporo, ki bi jo dal trgovski dnevnik.

Trgovski dnevnik pa bi mogel imeti v naši javnosti posebno velik vpliv tudi zaradi načelnosti in objektivnosti svojih izjav. Naš dnevni tisk se izgublja v malenkostih in v krvavi kroniki, zlasti tisk na vzhodu, dočim o gospodarskih vprašanjih skoraj ne razpravlja. Poleg tega presoja vsa javna vprašanja s strankarskega stališča, dočim bi trgovski dnevnik presojal vsa vprašanja le z gospodarskega stališča in z upoštevanjem interesov celote. Ni pretirano, če rečemo, da bi takšen gospodarski dnevnik v prestolnici bistveno dvignil tudi nivo našega političnega življenja.

Zaradi očitnih prednosti, ki bi jih pomenil trgovski dnevnik je tudi razumljivo, da so se začeli srbski trgovci zelo zanimati za to misel in da moremo že skoraj govoriti o akciji, ki se je začela, da se poveča stanovsko-trgovski tisk. Tako objavljajo zadnje »Trgovalške novine« na uvodnem mestu poziv nekega trgovca, da ustanove trgovci v Beogradu svojo tiskarno. V resnici so tudi pogoji za takšno tiskarno dani, vse zavisi le od tega, če bo med beograjskimi trgovci dovolj dobre volje in vztrajnosti. To bi bilo pričakovati, kajti če so mogli beograjski trgovci skozi 42 let izdajati svoj dnevnik, zelo upoštevani »Trgovalški glasnik«, bi ga menda mogli izdajati tudi danes, ko je njih število neprimerno bolj naraslo.

Slovenske trgovce seveda ustanovitev trgovskega dnevnika v Beogradu ne zanima v tej meri ko

leograjske trgovce. Vendar pa se ta zadeva tiče tudi njih, ker bi se položaj vsega trgovstva v Jugoslaviji s takšnim dnevnikom utrdil. Seveda pa je za slovensko trgovstvo prve važnosti, da se najprej dobro utrdi njih lastno glasilo — naš »Trgovski list«. Kajti načelo dobrega gospodarstva je, da se najprej utrdi to, kar je najbližje in šele potem poskusi z večjimi akcijami.

Vsekakor pa drži, da je današnji trgovski stanovski tisk mnogo preslaboten in da ne zadostuje niti za domače lokalne razmere. Zato je nujno, da trgovstvo dela za svoja domača stanovska glasila še v večji meri in ko bodo ta utrjena in krepko organizirana ter tudi v živahnem medsebojnem kontaktu, bo nakrat ustvarjena podlaga tudi za skupen osrednji dnevnik.

Zavedamo se dobro, da bo treba premagati še velike težkoče, preden bo mogoče vse to doseči, vendar pa je prav zato potrebno, da se na te stvari misli, da bodo enkrat tudi izvedene. Zato gledamo s simpatijami na akcijo beograjskih trgovcev ter želimo, da bi se na kongresih tako lepo izpričana solidarnost jugoslovanskega trgovstva izkazala tudi v stanovskem tisku.

pripadajo balkanskim narodom, vedno znova ponavljali: kjer nič ne opravi Nemec iz rajha, tam imajo Nemci iz Jugoslavije in Bolgarske še manj dostopa!

Balkanski posel ima svoje posebnosti in svoje težkoče (da o jezikovnih niti ne govorim, ker bi moral vsak zastopnik tujih tvrdk govoriti po več jezikov).

Če Bolgari, Srbi, Hrvati itd. trde, da najbolj poznajo udomačene navade, da oni najbolj poznajo kupčijske možnosti v lastni državi in da se njim še odprejo vrata, ki so za druge vedno zaprta, temu skoraj ni mogoče ugovarjati.

Nekoč je bilo tako, ko balkanski narodi niso imeli dovolj lastnih ljudi, ki bi mogli zastopati tuje tvrdke. Danes pa je to čisto drugače, ker časi so se povsod spremenili in se še spreminjajo, zlasti hitro pa na Balkanu.

Ta članek zadostno dokazuje, da so pametni Nemci spoznali, da je za njih najbolje, če jih zastopajo na Balkanu pripadniki balkanskih narodov, v Jugoslaviji torej Jugoslovani. Če to spoznavajo že Nemci sami, bi bilo od nas neoprostljivo, če ne bi zahtevali, da se dosledno nastavljajo kot zastopniki nemških tvrdk edino le Jugoslovani. Naša pravica je, da so zastopniki tujih firm naši ljudje in tuja tvrdka, ki tega ne bi upoštevala, nima v Jugoslaviji eksistenčne pravice! Dosledno in odločno je treba to načelo izvesti in na tisoče naših ljudi bo prišlo do kruha, in sicer do dobrega belega kruha.

Kdo naj zastopa nemške tvrdke v Jugoslaviji?

Nemški glas o pravilnosti našega stališča

Poročalimo nedavno, da so začele nemške tvrdke izvajajoč narodnosocialistično protijidovsko politiko odpovedovati Zidom svoja zastopstva v Jugoslaviji. Kot njih naslednike pa so večinoma imenovali nemške državljane in ne jugoslovanskih, proti čemur je jugoslovanska javnost upravičeno odločno nastopila. Zato so se tudi mnogi jugoslovanski listi pridružili naši zahtevi, da oblasti pregledajo vsa tujcem izdana dovoljenja bivanja in zaposlovanja v Jugoslaviji ter se s tem prepreči, da bi prišli naši državljani ob zaslužek, ki sme pripadati edino njim. Saj vendar nismo kolonialna država, da bi morali hkrati s tujim blagom prevzemati še tuje nameščence.

Da je to naše stališče pravilno, priznavajo sedaj tudi Nemci sami. Tako je objavil rajhovski list »Breslauer Neueste Nachrichten« v svoji redni prilogi »Handel mit dem Osten« članek dr. Alfonza Scheubla, ki odgovarja na vprašanje: Kdo naj zastopa nemške tvrdke (v Jugoslaviji) v glavnem naslednje: Kdor dela kupčije z balkanskimi državami, naj ne pozabi, da je na Balkanu vsaka kupčija najmanj dvostranska zadeva. Druga stran-ka pa je balkanski človek, Srb, Hrvat, Bolgar itd. Na to samo po sebi razumljivo stvar pa so nekatere nemške tvrdke pozabile in slišal sem zaradi tega na Bolgarskem in v Jugoslaviji mnogo pritožb, in sicer vedno z dokazi podprtih pritožb.

Tu je treba predvsem omeniti dejstvo, ki je za izpolnitev trgovinskih odnošajev z balkanskimi državami velike važnosti: To je **znatno okrepljena samozavest balkanskih narodov**. Ljudje se čutijo kot balkanci, toda popolnoma enakovredni srednje in zapadnoevropcem, čeprav je civilizacija na Balkanu še zaostala. Čuditi pa se človek mora, kako ni balkanski človek prav nič nezaupljiv do strojev, temveč le proti tujemu človeku. Te resnice se ne sme prezreti, ker bo kupčijsko vedno bolj pomembna.

Gospodarsko je Balkan trenutno v močnem poletu. Kako dolgo bo ta konjunktura trajala sicer ni znano, na vsak način pa ne bodo balkanski narodi, ki so z velikim optimizmom pri delu, krivi, če bi konjunktura prenehala.

Zunanja trgovina balkanskih narodov, tako izvozna ko uvozna, je v zadnjih letih skokoma napredovala. Nemčija je v zamenjavi blaga na prvem mestu. Politični vplivi ne morejo dosti zavreti teh trgovinskih odnošajev, ker na Balkanu dobro ločijo politiko od gospodarstva. Napačno bi bilo misliti, da je Jugoslovani ali Bolgar

Nemčiji prijazen, ker je kupil nemški stroj, kajti stroj je kupil le zato, ker je dober. Balkanski človek ceni nemške izdelke, ker jih smatra za dobre.

Nikakor pa se ne sme misliti, da ne bi mogla biti konkurenca drugih držav nevarna. Ta konkurenca je tu in zlasti češkoslovaška in italijanska postajata vedno ostrejši.

Nihče ne more reči, kako se bodo stvari razvijale v bodoče, vendar pa zaenkrat za trgovino z Nemčijo kaže še zelo dobro. Če bi se Nemčija skušala s svojo 4 letko postaviti čisto na sebe, potem bi morala njena trgovina z agrarnimi državami nujno nazadovati. Vendar pa je po mnenju praktičnih gospodarskih ljudi v Jugoslaviji in na Bolgarskem čisto mogoče, da se kupčija med Nemčijo in balkanskimi državami še znatno dvigne. Vse zavisi le od tega, če bi mogle nemške tvrdke dobiti blago v pravih rokih in za primerne cene. Ne gre pa tu le za nizke cene, ker so mi znani primeri, ko so bile dosežene tudi višje cene, če so nemške tvrdke skrbno izbrale svoje zastopnike.

Bistvene važnosti pa je za poglavitost trgovinskih odnošajev med Nemčijo in balkanskimi državami **vprašanje zastopništva nemških tvrdk**.

Se vedno je število nemških tvrdk, ki trmoglavno sodijo Balkan po nekdanjih sodbah zelo veliko in balkanski narodi to zelo težko občutijo. Te napačne predstave se morejo združiti v stavku: balkanska kupčija je rezervat za nearijce. Iz tega se sklepa, da nearijci najbolje zastopajo tuje tvrdke na Balkanu. To pa je zmeta!

V razgovoru z bolgarskimi trgovci v Sofiji sem nekoč zadvomil nad upravičenostjo njihovih tožb, da je le malo upanja, da bi Srb ali Bolgar dobil zastopstvo nemške tvrdke. Ze naslednji dan so mi prinesli seznam 61 deloma zelo velikih nemških tvrdk, katere so zastopali le nearijci. Hkrati pa so mi povedali, da bi mogli seznam še izpolniti in da bi potem štel tudi trikrat toliko imen. Čisto podobne stvari sem doživel tudi v Beogradu. Tako se je neki srbski trgovec obrnil v neki radijski zadevi na nemško tvrdko, ki je izdelovala to stvar, ta pa ga je naslovlila na svojega židovskega zastopnika na Dunaju. Kdor misli, da napravlja s takšno prakso Bolgarom, Srbom, Hrvatom itd. posebno veselje, se zelo moti. Nikakor ne zahtevajo ti kakšnih posebnih ugodnosti, vendar pa pravijo, da je tudi v interesu nemških tvrdk samih, če bi pri izbiri svojih zastopnikov mislili bolj na domačine.

Tudi pri oddaji javnih ponudb in dobav bi bili pristojni uradi zelo zadovoljni, če bi se nemške tvrdke bolj posluževale posredovanja trgovcev, ki pripadajo balkanskim narodom.

Za nemške tvrdke, ki imajo lastne pisarne v balkanskih državah, je vabljava misel, da bi si izbrale zastopnike iz vrst nemške manjšine v dotični državi. To se je tudi dostikrat priporočalo in predlagalo, da bi se mladi Nemci iz Jugoslavije poslali v Nemčijo in tam v dotični stroki izučili. Vendar pa ima dr. Scheuble proti temu svoje pomisleke, kajti na Balkanu so se pokazale izkušnje, ki opozarjajo k previdnosti.

Eno je na vsak način gotovo, kar so mi poslovni ljudje, ki krvno

Slabo se hrani naše ljudstvo

Statistika, ki mnogo pove

Ze kar navada je, da se pri nas govori o bogati Jugoslaviji. V resnici je tudi Jugoslavija bogatoobdarjena z mnogimi naravnimi bogastvi, toda še bolj res je, da imajo od tega bogastva dostikrat Jugoslovani sami najmanj. Tako je notorično, da gre glavni dobiček od naših rudnih bogastev tujcem, lesni zaklad Slavonije in Bosne so pospravili tujci, zlasti Judi, a tudi vodne sile so le v neznatni meri last Jugoslovani. Kakor pa dokazuje statistika, ki jo je te dni objavil zagrebški list »Radnik«, niti od bogastva živil nima naš narod tega, kar bi moral imeti. Izvažamo v velikanskih množinah predvsem zato, ker se pri nas teh živil premalo potroši. Statistika »Radnik« govori o tem prepričujoče. Tako potroši na leto en prebivalec

pšenice	
v Franciji	204 kg
Belgiji	196 "
Italiji	185 "
Jugoslaviji	112 "

K tem številkam je treba pripomniti, da danes seveda v Italiji ne potrošijo več toliko pšenice, ker se beli kruh sploh ne sme več prodajati. Tudi to je treba pripomniti, da pridelamo mi kljub dobrim naravnim pogojem primeroma mnogo manj pšenice ko v drugih državah. Pri nas znaša povprečni pridelek na jutro 7 metrskih stotov, drugod pa tudi po 12 do 15 metrskih stotov!

Krompirja,

kruha revežev, se potroši na glavo prebivalca na leto v:

Poljski	934 kg,
Nemčiji	703 "

Belgiji	449 "
Holandski	335 "
Norveški	312 "
Jugoslaviji	50 "

Tu je treba pripomniti, da se na Poljskem, Nemškem in v drugih državah potroši zelo mnogo krompirja za industrijske namene in ne le za prehrano, kakor pri nas.

Sladkorja

se potroši na osebo na leto v:	
Danski	58,18 kg
Angliji	47,5 "
Ameriki	47,2 "
Švedski	46,3 "
Jugoslaviji	5,5 "

Za kavo navaja statistika naslednje številke potrošnje v posameznih državah na osebo:

Danska	8,18 kg
Švedska	7,42 "
Norveška	6,20 "
Belgija	5,86 "
Amerika	5,86 "
Jugoslavija	0,57 "

Ti dve statistiki sta zlasti poučni, ker dokazujeta, kako revno žive naši ljudje. Daleč pod povprečjem smo glede potrošnje sladkorja, ker je plačilna moč širokih slojev jugoslovanskega prebivalstva tako silno nizka. Daleč, še zelo daleč smo od blagostanja. In če bi navedli še številke o potrošnji papirja, električnega toka itd., bi videli, da nas čaka še mnogo, silno mnogo dela, da bodo naši ljudje le primeroma tako dobro živeli, kakor žive v drugih državah. Vse vzroke imamo, da bolj skrbimo za blagostanje v državi in da manj mislimo na razne medsebojne prepire.

Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani

Na predlog prosvetnega ministra Magaraševića je sprejel ministrski svet na podlagi pooblastitve v fin. zakonu uredbo o ustanovitvi Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Nova akademija bo imela štiri odseke. Predsedstvo in prvi člani akademije bodo imenovani s kraljevim ukazom na predlog prosvetnega ministra.

Z vsem zadoščenjem beležimo to vest ter izrekamo vse priznanje onim, ki so dosegli to veliko pridobitev za Slovence.

Tudi za loterije in tombole na zabavah je potrebno dovoljenje

Davčni oddelek finančnega ministrstva je poslal vsem finančnim direkcijam okrožnico, v kateri sporoča sklep Drž. razredne loterije glede prirejanja loterij in tombol na raznih zabavnih prireditvah. Okrožnica sporoča: Na vprašanje, če je potrebno zaprositi za posebno dovoljenje za prirejanje raznih loterij na zabavnih prireditvah, za katere so bili dobili večina odobrenja, je upravni odbor Drž. razredne loterije sklenil, da je za te prireditve potrebno predhodno dovoljenje, ker so to loterije oz. tombole v smislu zakona o državni razredni loteriji.

Industrializacija Zemuna

Število industrijskih podjetij v Zemunu od osvobođenja dalje neprestano raste ter je danes v Zemunu po podatkih delavske zbornice že 56 velikih industrijskih podjetij, ki imajo po več ko 15 delavcev. Poleg tega pa je v Zemunu še zelo veliko manjših industrijskih delavnic. Največ je v Zemunu tekstilnih podjetij, katerih je okoli 20. Za njimi so najštevilnejša kovinska podjetja. V vseh velikih industrijskih podjetjih je zaposlenih okoli 8000 delavcev, od katerih pa živi v Zemunu samo polovica. Največja tovarna zaposluje 725 delavcev. Delavci, ki imajo kolektivno pogodbo, imajo najmanj 2 din na uro, kakor to določa uredba o minimalnih mezdah. Najboljše so plačani kovinski delavci. Če bi industrijska podjetja v Zemunu še nadalje naraščala v sedanji meri, bi mogel v kratkem postati Zemun eno najmočnejših naših industrijskih središč.

Dunajska ind. trg. družba »Semperit«

ki dela v glavnem z ameriškim kapitalom in katere delniška glavica znaša 16 milijonov šilingov, je prodala svoja podjetja na Poljskem in Češkoslovaškem, ker so bila ta pasivna. Še nadalje pa je ohranila svoja jugoslovanska podjetja, ki so vsa aktivna. Ta podjetja so: »Palma«, kavčuk v Zagrebu (delniška glavica 550 tisoč din, čisti dobiček 74.000 din), Wimpasing, kavčuk Zagreb (1 milijon, č. d. 370.000 din) ter Semperit, tvornica kavčukastega blaga v Kranju.

Iz združnega registra

Novemu združnemu zakonu so prilagodile svoja pravila zadruga: Posojilnica v Cerknici, Kmečka hranilnica in posojilnica na Igu, Vodovodna zadruga na Lesnem brdu pri Vrhniki, »Dom učiteljev« v Ljubljani in Vzajemna pomoč, posojilna in gospodarska zadruga v Ljubljani.

Iz načelstva zadruga Kmetijski hranilni in posojilni dom v Ljubljani se izbrljejo: Andrej Perko, Ivan Pucelj, Rado Slanc in Franc Zupančič, vpišejo pa se Franc Kristan, dr. Drago Marušič, Milan Mravlje in Stanko Terčelj.

Iz upravnega odbora Učiteljske tiskarne se izbrljejo Hinko Šumer, Ivan Kocjančič in Andrej Skulj, vpišejo pa se Mirko Dermelj, upravitelj gluhozemnice, Karol Štravs,

nadzornik v Logatcu in Josip Napokoj, šolski upravitelj v Moravčah.

Kot novoizvoljeni člani načelstva Jugoslovanske hranilnice in posojilnice v Mariboru se vpišejo: Rudolf Steinbüchler, žel. uradnik,

dr. Juro Jan, odvetnik, Ivan Würzinger in Franc Vivod, vsi v Mariboru.

Pri Nabavljalni zadrugi državnih uslužbencev v Mariboru se izbrljejo iz združnega registra dosedanj člani upravnega odbora:

Ivan Koudelka, Jože Maherl in Andrej Leharnar, vpišejo pa se novi člani: dr. Ivan Senekovič, sreski nač. v pok., dr. Janko Hacin, gen. ravnatelj PAB v p., Franc Plevanič, klepar drž. železnic in Ivan Močivnik, zvaničnik drž. železnic.

Boj za podonavski promet

Nemški načrti glede podonavske plovbe

Prenos sedeža Podonavske komisije z Dunaja v Beograd je sprožil po časopisih številne članke o prizadevanju Nemčije, da pritegne podonavski promet čim bolj na sebe. Ker je vse vprašanje tudi za nas zelo važno, naj bo zabeleženih nekaj teh časopisnih komentarjev.

Pariška »L'Information« piše o namerah Nemčije glede bodočega prometa po Donavi med drugim naslednje:

Nemčija hoče kot naslednica Avstrije čim bolj spraviti Donavo pod nemški vpliv. Ker ni zastopana v Podonavski komisiji, želi odpraviti te komisije in njeno nadomestitev z novo komisijo, v kateri bi bile zastopane samo podonavske države, t. j. Nemčija, Češkoslovaška, Madžarska, Jugoslavija, Bolgarska in Romunija, izključene iz nje pa bi bile Anglija, Francija in Italija. Nemški zastopniki so v ta namen že nagovarjali nekatere podonavske države, da bi iz Podonavske komisije izstopile ter jo s tem razbile.

Sej sekcije za plovbo v nemškem zun. ministrstvu G. Martius pa je šel še dalje in predlagal romunski vladi načrt, po katerem naj bi se promet po donavski delti preložil z rokava Soline na rokav sv. Jurija. Potrebna dela bi financiral Nemci. Nemci so to predlagali, ker je Solinski rokav pod kontrolo Podonavske komisije, rokav sv. Jurija pa ne in bi s tem bilo nadaljnje delo Podonavske komisije onemogočeno.

G. Martius pa je predložil romunski vladi še drug načrt, da bi se namreč napravil med Černovodo in Črnim morjem prekop ter sezidalo veliko pristanišče v Kostanci, skozi katero bi bil napeljan ves donavski rečni promet.

Ta načrt postaja razumljiv, če se upoštevajo veliki nemški načrti o spojitvi velikih rek Rene, Mena po Donavi s Črnim morjem. V ta namen so ustanovili Nemci veliko družbo s kapitalom 750 milijonov mark, ki bi morala do l. 1945. potrebne kanale za napravo te velike nove vodne poti dograditi. Oprta na to veliko vodno pot bi Nemčija z lahkoto zagotovila sebi premoč v donavski rečni plovbi.

Italijanski list »Il Regime Fascista« pa pravi naslednje:

Do priključitve Avstrije k Nemčiji je imela Jugoslavija najštevilnejše in po tonaži najmočnejše brodogradne na Donavi, motorna sila tega brodogradništva pa je bila na 2. mestu za Avstrijo. Odkar pa je prodrla Nemčija kot podonavska sila v srednjo Evropo, je nastala nova situacija. Nastop Nemčije kot sile prve vrste na Donavi je naravno razburil Prago, Beograd, Bukarešto in Budimpešto, a tudi Pariz, London in Haag kot sedeže treh rečno-plovnih družb. Na nastop Nemčije so podonavske države tudi hitro reagirale: madžarsko rečno brodogradništvo se je pridruživši nemškemu trustu, brodogradništva Beograda, Prage in Bukarešte pa so se združila in sestavila skupno brodogradniško Male antante.

Vse to je rodilo nadaljnjo posledico, da se je začela trgovska vojna med nemško-madžarskim ter brodogradniško Male antante. Po tonaži je zadnje brodogradništvo močnejše, po motorni sili pa zaostaja za nemško-madžarskim. Motorna sila pa omogoča hitrejši promet in zato je naravno, da bi nemško-madžarsko brodogradništvo pridobilo simpatije trgovcev. Upoštevati pa je še industrijsko in tudi organizatorično premoč Nemčije. Ta premoč bi se z izvedbo nemške štiri-

letke še povečala, ker je povečanje rečnega brodogradništva njen sestavni del ter bi Nemčija uresničila svoje stare sanje in zvezala Severno morje s Črnim morjem.

A tudi pomorske družbe so zaradi nemških načrtov razburjene v Jugoslaviji in Romuniji, ker bi v primeru izvedbe nemških načrtov morale tudi pomorske družbe računati z nevarno konkurenco Nemčije. Saj bi bila vodna pot po Donavi in nemških kanalih mnogo krajša kakor pa pomorska zveza med črnomoškimi pristanišči in Severnim morjem.

Vojna rečnih brodogradništv, ki se pojavlja na Donavi, dokazuje, s kakšno odločnostjo vodi Nemčija svoj pohod na vzhod. Ta bitka se je začela v hipu, ko je Hitler proglasil Donavo za nemško nacionalno reko. Italijanski list je mnenja, da bo to bitko dobila na vse zadnje Nemčija kot gospodarsko najmočnejša, a tudi najbolje organizirana država.

Vendar pa opozarja italijanski tisk, da so Železna vrata na Donavi v romunskih in jugoslovanskih rokah in da tu ne more skozi nobena ladja brez pristanišča Beograda in Bukarešte. To dejstvo pa more vplivati tudi na končno odločitev.

Zagrebski »Jugoslav. Lloyd« pa dodaja k tem poročilom opis nemškega načrta, kako bi se popolnoma dogradilo nemško rečno prometno omrežje. To omrežje zadeva tudi v francoske interese, ki skušajo zato navezati rečni promet na Reni s posebnim prekopom na Alzacijo.

Iz vseh teh časopisnih poročil pa se vidi, kako postaja gospodarski boj vedno ostrejši in kako je skrajni čas, da tudi mi z vse drugačno odločnostjo, a tudi preudarnostjo branimo svoje gospodarske interese. Če tega ne bomo storili, se more prav lahko pripetiti, da bomo mogli celo lastne reke uporabljati kot vodna pota le s pomočjo tujih rečnih družb.

Kongres trgovcev in konsumne zadruga

Zadnji »Združni Vjesnik«, glasilo Nabavljalne zadruga uslužbencev drž. železnic v Zagrebu, je smatral zopet za potrebno, da si privoščijo trgovci zaradi nastopa ljubljanskega trgovskega kongresa proti nepravemu združništvu. Na te napade »Združnega vjesnika« odgovarja tovariški zagrebski »Trgovski vjesnik« naslednje:

Upali smo, da se bo gospoda okoli »Združnega vjesnika« ozirala okoli te zadruga spametovale in pustila trgovce pri miru, zlasti po vsem tem, kar smo navedli o njih delu ter rentabilnosti njihovega poslovanja. Pravilneje povedano: nismo tega navedli mi, temveč ravno njih združniki, ki so govorili o krivičnih cenah, o pokvarjenem blagu, o njih poslovanju in njih obnašanju do združnikov itd. itd., dočim jih je najbolj pokopal njih lastni strokovnjak, ko je v njihovem glasilu navedel, da se giblje rentabilneta te zadruga v višini okoli 5 % v korist združnikov. Če se ta dobiček vzame v račun združnikov in če se k temu prišteje še kvaliteta blaga, potem iz vsega sledi, da združniki absolutno nimajo nikake koristi od

svoje zadruga, ker morejo takšno obrestovanje dobiti v vsaki banki, ne da bi se morali jeziti zaradi slabega blaga ali zaradi slabega postopanja. »Združni vjesnik«, ki nam je na vse to ostal odgovor dolžan, zlasti pa vsem združnikom, naj zato raje lepo molči o trgovcih, da se ne bo o njem govorilo, kaj šele, da neresnično poroča o kongresu trgovcev.

Kajti predvsem moramo naglasiti, da na tem kongresu ni bilo nikake borbe med velikimi in malimi trgovci. Če pa gospodje ne znajo razlikovati med veliko trgovino in velikimi veleblagovnicami ter industrijskimi prodajalnicami in podružnicami, potem je v tem samo dokaz njih popolnega nepoznanja trgovine. Tudi zato svetujemo »Združnemu Vjesniku«, da pusti trgovce popolnoma pri miru ter se naj praska raje tam, kjer ga skrbi. Če ne more razlikovati redne trgovine od veleblagovnic ali industrijskih prodajalnic, potem je z njim pač vsaka debata odveč, ker bi bil človek že smešen, če bi gluhozememu dokazoval lepoto glasbe.

50 letnica Združenja mesarjev v Mariboru

V nedeljo zvečer je slavilo Združenje mesarjev in prekajevalcev v Mariboru petdesetletnico svojega obstoja s slavnostno sejo v Gambrovini dvorani, ki so ji prisostvovali tudi zastopniki združenj sorodnih organizacij iz vse Slovenije. Navzočnj so bili nadalje predsednik Zveze Jakob Dimnik iz Dečice Marije v Polju, podpredsednik Zbornice za TOI Ogrin, podžupan Žebot itd.

Predsednik Združenja Fidler je podal kratek pregled organizacije v preteklem polstoletju, nakar je marljivi tajnik Julije Novak opisal razvoj mesarske in prekajevalske organizacije, ki danes tako budno čuva interese te važne panoge narodnega gospodarstva. V 50 letih je imelo Združenje samo devet predsednikov. Za prvega častnega člana Združenja je bil izvoljen agilni predsednik Zveze združenja mesarjev in odsekov Jakob Dimnik. Nato je prejelo nekaj članov,

ki so si stekli velike zasluge za organizacijo stanu, med njimi še živeči predsedniki, častne diplome.

Na slavnostnem zborovanju je bila sprejeta obširna resolucija, ki vsebuje zahteve mesarjev in klobašičarjev in ki je bila odposlana na odločujoča mesta. Po slavnostni seji je bil v dvorani prijateljski sestanek.

V ponedeljek dopoldne je imela v isti dvorani Zveza mesarskih združenj in odsekov za Slovenijo svoj občni zbor, ki ga je vodil predsednik Dimnik in ki mu je prisostvoval tudi podpredsednik za TOI Ogrin. Obširno poročilo je podal tajnik Žan, dočim je o premoženjskem stanju razpravljajlagajnik Mrežar. Po nadomestnih volitvah v odbor je bilo skupno kosilo, dopoldne pa so si udeleženci ogledali Mariborski teden in Mariborski otok, nakar je bil prijateljski sestanek pri Pavešiču v sosednji Kamnici.

Politične vesti

Ob navzočnosti romunskega kralja, vse vlade in kraljevskih svetnikov je bila v soboto slovesno proglašena nova upravna razdelitev Romunije na 10 pokrajin. Takoj so bili tudi imenovani novi guvernerji teh pokrajin in tudi takoj zapriseženi.

Na predlog švicarskega zunanjega ministrstva je švicarska vlada prepovedala vsako politično in propagandno delo hrvatskega emigrantskega lista »Croatia Press« in slovaškega lista »Conseil Slovaque«, ker sta naperjena proti obstoju jugoslovanske oz. češkoslovaške države ter zato v nasprotju z nevtalnim stališčem Švice. Uredniki teh irendentističnih listov so bili iz Švice izgnani.

Ministrski predsednik dr. Hodža je imel v navzočnosti zastopnikov čl. vladnih strank sestanek s parlamentarnimi zastopniki nemške suodske stranke. Poslanci vladne koalicije so na sestanku podrobno razložili važnost vladnega narodnostnega statuta, ki ga je parlamentarni odbor vladne koalicije že proučil. Češkoslovaški listi pišejo, da je bil sestanek pozitiven. Prihodnji sestanek bo danes v sredo.

Vodja sudetskih Nemcev Henlein je povabil lorda Runcimana k sebi v Aš, da bi mu razložil svoje stališče. Lord Runciman pa je povabil odklonil z dostavkom, da je vedno pripravljen sprejeti ga v Pragi.

Vrhovni svet češkoslovaške narodne obrambe je bil sklican za torek. Seji je predsedoval predsednik republike dr. Beneš.

Angleški diplomatski krogi zanjakažo vest, da bi londonska vlada intervenirala v Rimu, ker da italijanska vlada pošilja vedno nove čete v Spanijo.

Zaradi velikih nemških manevrov na češkoslovaški in francoski mejli so londonski krogi zelo vznemirjeni. Angleški veleposlanik je opozoril nemško vlado na razburjenje, ki ga povzročajo po Evropi ti manevri.

Maršal Balbo se je vrnil iz Berlina v Italijo. Kakor se sedaj poroča, je maršal Balbo svaril Nemčijo pred poostrevitvijo evropskega položaja ter naglasil, da Italija ne bi mogla v vsakem primeru podpirati Nemčije.

Francoski finančni minister Marchendeau je izjavil, da so neresnične vse vesti, češ da bi nameravala francoska vlada spremeniti francosko valutno politiko. Finančna in denarna situacija Francije je danes boljša kakor je bila kdajkoli v zadnjih letih, zato tudi ni nikake potrebe po spremembi francoske valutne politike.

Kardinal Innitzer je dobil od Vatikana naročilo, da ne sme brez navodila Vatikana začeti nobenih pogajanj z narodnimi socialisti, da bi dosegel sporazum med njimi in katoliško cerkvi.

Ker so se Angleži prepričali, da ni mogoče ustaviti arabskega terorja, so se odločili, da razdele Palestino na dve državi, manjšo židovsko in večjo arabsko, ki pa bi bili med seboj ločeni po pasu, katterega bi upravljali Angleži. Židovska država bi bila tako majhna, da bi bilo vsako novo naseljevanje židov izključeno ter bi bila s tem izpolnjena glavna arabska zahteva.

Protizidovska politika se je začela v Italiji izvajati z vso doslednostjo. Iz fašistične stranke se morajo črtati vsi židje. Plemenski nauk se mora začeti poučevati v vseh italijanskih šolah.

Oba vojaška tabora v Spaniji sta se sporazumela glede medsebojne zamenjave ujetnikov. Vsaj ena lepa vest iz Spanije.

Blum zahteva v svojem glasilu, da francoska vlada znova otvori mejo na Pirenejih. Iz Londona poročajo, da se angleška vlada temu koraku francoske vlade ne bi upirala, če gen. Franco še nadalje ne bo dal zadovoljivega odgovora na angleško noto.

Zadnji dan bojev za Čangkufoeng so imeli Japonci po japonskih podatkih 300 mrtvih in 600 ranjenih, Rusi pa okoli 1000 mrtvih in ranjenih vojakov.

Japonsko vojno ministrstvo je objavilo, da so se japonske čete umaknile s svojih postojank na vrhovih Čangkufoenga ter se umaknile do reke Tumen. S tem je japonsko vojno ministrstvo priznalo, da so morali Japonci pri pogajanjih z Rusijo popolnoma kapitulirati in sprejeti vse ruske pogoje v celoti. To dokazuje, da so se Japonci hoteli za vsako ceno izogniti vojni z Rusijo. Ni pa še gotovo, če so za vedno minile vse vojne nevarnosti med Japonsko in Rusijo.

Sovjetski generalni konzul v Seulu, glavnemu mestu Koreje je odpotoval v Moskvo in se več ne vrne na svoje mesto.

Denarstvo

Beograjska borza

Pretekli teden je bil na beograjski borzi posebno velik promet z dolarškimi papirji (Blairom), za katere se je zlasti zanimala neka ustanova. Široka publika pa se za Blairove obveznice še ne zanima posebej in nekateri borzizanci se celo trudijo, da jih čimprej prodajo. Menda verujejo ti borzizanci v verjetnost ponovne devalvacije ameriškega dolarja. Tudi promet z drugimi državnimi papirji je bil velik. Znova se je pokazalo, da vojne škode na trgu ni zadosti. Prav tako je zelo majhna ponudba obveznic 7% investicijskega posojila. Tečajji vseh papirjev so nekoliko napredovali, samo 7% stabilizacijsko posojilo je ostalo brez spremembe.

Gibanje tečajev kaže naslednja tabela:

	5. 8.	12. 8.
vojna škoda	483	484
7% investicijsko	99'25	99'50
4% agrarne	62'25	62'75
6% begluške	92'75	93'50
6% dalmatinske	91'75	92'50
7% Blair	93'50	94'50
7% Seligman	99'—	99'—
8% Blair	97'50	99'—
7% stabilizacij.	98'50	98'50

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 8. avgusta navaja naslednje izpremembe (vse številke v milijonih din):

Podloga se je povečala za 1,7 na 1.888,9, **devize izven podloge** pa so narasle za 25,2 na 386,5.

Vsota kovancev se je zmanjšala za 3,2 na 412,9.

Posojila so se skupno zmanjšala za 3,7 na 1570,2.

Razna aktiva so se povečala za 4,6 na 2.152,3.

Obtok bankovcev se je povečal za 23,2 na 6.165,5.

Obveze na pokaz so narasle za 12,4 na 2.268,1.

Razna pasiva so se zmanjšala za 0,6 na 338,4.

Celot o kritje znaša 28'01%, s.a. 1.10 zlat. pa 27'75%.

Obrestna mera je ostala še nadalje neizpremenjena.

Odlog plačil

je dovolilo kmetijsko ministrstvo:

Hranilnici in posojilnici v Sevnici za dobo 6 let za dolgove, nastale pred 12. novembrom 1937. Obrestna mera za stare vloge po 2%.

Hranilnici in posojilnici pri Sv. Marku niže Ptuj za dobo šestih let za dolgove, nastale pred 22. februarjem 1938. Obrestna mera za stare vloge po 2%.

Posojilnica v Ribnici je praznovala te dni svojo 50letnico. Hranilnica si je pridobila zlasti velike zasluge za Ribnico s postavitvijo meščanske šole. Tudi z različnimi drugimi ustanovami je dokazala posojilnica svojo veliko koristnost za ves ribniški okraj.

Znova se opaža beg kapitala iz Francije ter je zato tudi tečaj francoskega franka nekoliko nazadoval.

Kljub vsem strogim deviznim predpisom se beg kapitala iz Nemčije nadaljuje. »Daily Express« po-

roča, da se na londonskem trgu prodajajo nemške marke v velikih količinah. Tudi srebrne marke se zelo prodajajo; tudi te so bile nelegalno prenesene iz Nemčije. Beg kapitala iz Nemčije je posledica strahu pred zunanjimi zapletljajji.

Dobave - licitacije

Direkcija drž. rudnika v Brezi sprejema do 24. avgusta ponudbe za dobavo gabrovih državev za orodje, sirkovih metel, cinkovega belila, sadre, vrvice, pocinkane jeklene vrvi in konopnih cevi.

Občni oddelek direkcije drž. železnice v Ljubljani sprejema do 19. avgusta ponudbe za dobavo razne žice in kablov; gradbeni oddelek pa do 23. avgusta za dobavo hrastovih pragov, lesenih spojki.

Komanda pomorskega arsenala v Tivtu sprejema do 1. septembra ponudbe za dobavo šamota v prahu, šamotne opeke, žice, lanenega firneža, smirkovega platna, steklene papirja, peska za čiščenje in modeliranje, špirta, solne kisline, kalijevega mila, steklarskega kita, salmijaka, karbida ter molinos platna; dne 5. septembra bo licitacija za dobavo raznih cevi.

Stab mornarice kraljevine Jugoslavije v Zemunu sprejema do 2. septembra ponudbe za dobavo pločevine iz medu.

Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 5. septembra ponudbe za dobavo raznega elektrotehničnega materiala in do 12. septembra za dobavo konstrukcijskega jekla.

Direkcija drž. rudnika v Vrtniku sprejema do 25. avgusta ponudbe za dobavo opeke ter osovine za »Devorde« aparat ter do 8. septembra raznih krožnih žag, smrekovih hlodov in portland cementsa.

Uprava Vojno-tehničnega zavoda v Kragujevcu sprejema do 24. avgusta ponudbe za dobavo livarskega koksa; do 27. avgusta aluminijevega sulfata in kalcinirane sode; do 5. septembra kabla in raznega električnega materiala.

LICITACIJE

Dne 20. in 22. avgusta bosta pri garnizijski upravi v Mariboru licitaciji za oddajo del za popravilo vojnih objektov v Mariboru in dne 24. avgusta za oddajo kanalizacijskih del intendantnega skladišča v Mariboru.

Dne 22. avgusta bo pri Upravi vojnotehničnega zavoda v Zemunu licitacija za dobavo dvokolice za ranjence, dne 23. avgusta pa raznega zavojnega materiala.

Dne 26. avgusta bo v intendanturi V. armijske oblasti v Nišu licitacija za nabavo večjih količin pšenice.

Dne 26. avgusta bo pri dravski delavnici v Ljubljani licitacija za dobavo raznega gradbenega lesa.

Dne 26. avgusta bo pri Tehnični komisiji št. 1 na Vrhniki licitacija za dobavo nafte, petroleja, bombaževine, olja in kalofonije.

Dne 2. septembra bo pri Direkciji drž. železnice v Zagrebu licitacija za dobavo hrastovih neimpregniranih pragov.

Dne 12. in 13. septembra bo pri Upravi policije v Ljubljani ustna licitacija za dobavo uniform za drž. polic. stražo.

Dne 8. septembra bo pri Upravi državnih monopolov v Beogradu licitacija za dobavo 36.000 kg polkartona za znamkovanje.

Dne 13. septembra bo pri Centralni direkciji drž. rudarskih podjetij v Sarajevu licitacija za dobavo električnih aparatov za transformatorsko postaja za rudnik Velenje.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Nič ne bo s skrajšanjem delovnega časa

24. seja Mednarodne konference za delo

Zadnje mednarodne konference za delo v Ženevi v juniju se je udeležilo 157 delegatov iz 50 držav, in sicer je zastopalo 90 delegatov razne vlade, 34 delodajalske in 33 pa delavske organizacije. Sovjetska Rusija to pot ni poslala nobelega delegata, da se na prejšnji seji postavljeno vprašanje o ruskem delodajalcu sploh ni moglo razpravljati.

Kot prva točka dnevnega reda se je obravnavalo vprašanje tehnične in profesionalne vzgoje vajencev. Poročilo je naglašalo, da se je zlasti skušalo rešiti to vprašanje v treh točkah: profesionalnem in tehničnem pouku v teoriji in praktični, glede dela vajencev in ponovnem pouku nezaposlenih. Sklenjeno je bilo, da se postavi vse vprašanje na dnevni red prihodnjega zasedanja.

Z večino glasov je bilo po daljši debati sklenjeno, da se postavi na dnevni red prihodnje seje 2. točka dnevnega reda: ureditev delovnih pogodb domačinov, ker je dana možnost, da se to vprašanje uredi s posebno delovno konvencijo.

Važno je bilo naslednje poročilo o nabiranju, nameščanju in delovnih pogojih delavcev, ki se selijo. Zlasti se je poudarjala potreba, da veljajo za te delavce isti delovni pogoji ko za druge. Poročilo o tem vprašanju pride na prihodnje zasedanje in se bo takrat sklenila zanje posebna konvencija, ki se bo priporočila vsem vladam v sprejem. Konferenca je tudi sprejela resolucijo, v kateri se zahteva ponovno uveljavljanje vseh formalnosti za te delavce.

Četrta točka dnevnega reda se je nanašala na ureditev delovnega časa in odmora za poklicne voznike in njihov pomočnike. Tu ne gre za socialno vprašanje, temveč tudi za vprašanje varnosti. Delodajalci so se zato prizadevali, da bi se obravnavala zlasti ta plat vprašanja, dočim naj bi se skrajšanje delovnega časa obravnavalo takrat, ko bo na dnevnem redu vprašanje splošnega skrajšanja delovnega časa. Delodajalci so nadalje zahtevali, da se iz vsega vprašanja izločijo vozniki, ki so lastniki vozov. Njih zahteva pa ni prodrla.

Najvažnejša točka dnevnega reda je bilo vprašanje skrajšanja delov-

nega časa. Delavci so prvotno zahtevali, da se izvede skrajšanje delovnega časa v vseh industrijah. Ko se jim to ni posrečilo, so skušali to doseči vsaj za posamezne industrije. Ker tudi s to zahtevo niso prodrli, so se vrnili na svojo staro zahtevo in sedaj zahtevajo, da se skrajša delovni čas v vseh industrijah. Mednarodni urad za delo je vse vprašanje razdelil na štiri točke. Prva je vsebovala delo v industriji, trgovini in uradih, druga železnice in transport po rekah, tretja delo premogovnikov in četrta statistiko o delovnem času. Po daljši debati, katere pa se zastopniki podjetij niso udeleževali, je bilo sklenjeno, da se postavi resolucija o skrajšanju de-

lovnega časa na dnevni red prihodnje konference, ker je dana možnost, da bo ta konvencija sprejeta. Značilno pa je, da se je 32 vladnih delegatov vzdržalo glasovanja o tem vprašanju. Tudi glasovanja o skrajšanju delovnega časa v premogovnikih so se vladni delegati vzdržali, in sicer še v večjem številu ko prej. Enako tudi glasovanja o tretji točki.

To, da so se vladni delegati v tako velikem številu vzdržali glasovanja, dokazuje, da konvencije o teh vprašanjih ne bodo sprejete. Zlasti pa je malo upanja na sprejem te konvencije, ker je bil odklonjen predlog delodajalcev, da se razpravlja tudi o gospodarski strani tega vprašanja.

Neposredni davki I. zbirka dodatkov

Ko je leta 1935. izšla izpod spretnega peresa našega priznane strokovnjaka v finančnih in davčnih vprašanjih, g. upok. viš. fin. svetnika Štefana Sušca, njegova obširna knjiga »Neposredni davki«, je bilo to njegovo temeljito in z nadrobno poznavanjem snovi skrbno sestavljeno delo sprejeto v naši gospodarski javnosti z živim zanimanjem. Saj je bila s to knjigo odpravljena v naši strokovni književnosti že dolga leta občutena vrzel. Dejstvo pa je, da se v naši mladi državi zakonodaja naglo razvija in izpopolnjuje. Upoštevajoč to okolnost je avtor knjige že svojčas napovedal, da bo skrbel za zanesljivo uporabnost knjige s tem, da jo bo izpopolnil s posebno zbirko vseh izprememb, ki bi predrgočile posamezna določila. Izpolnjujoč svojo obljubo je g. avtor izdal pred kratkim

svojo »I. zbirko dodatkov k neposrednim davkom«, v kateri je sistematično in opirajoč se na svojo knjigo »Neposredni davki« zbral vse dopolnitve in izpremembe, kar jih je izšlo v davčnih predpisih od leta 1935. dalje pa do danes.

Knjižica, ki je razdeljena v dva dela, ima najprej na 26 listih vse izpremembe zakona in pravilnika. Pri besedilu je povsod označena stran knjige »Neposredni davki«, kamor spada, natisnjeno pa je le enostransko, tako da ga je mogoče tudi izrezati in nalepiti na ustreznih mestih. Drugi del knjižice pa obsega številne odločbe, razpise in pojasnila davčnega oddelka ministrstva za finance, razen tega pa razne zanimive razsodbe upravnega sodišča in državnega sveta i. dr. Tudi pri tem besedilu je povsod navedena stran knjige, kamor spadajo dodatki. Suščevi »Neposredni davki«, ki postajajo že redkost na našem knjižnem trgu, se morejo s to zbirko dodatkov smatrati zopet za zanesljivega svetovalca v vseh zapletenih davčnih vprašanjih. Knjižico zaradi tega vsem imetnikom Suščevih »Neposrednih davkov« prav toplo priporočamo. Dobiva se pri avtorju (Ljubljana, Beethovnova 15) kakor tudi v vseh večjih knjigarnah po 20 din.

Že v 24 urah

barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

J.:

Nastanek in razvoj mest na Dolenjskem

III.

Ko je veliko preseljevanje narodov pred poldrugim tisočletjem dobrodu uničilo večino prebivališč takrat v naših krajih živečega prebivalstva in je to samo v bojih propadlo ali pa se umaknilo v odlegle in teže dostopne doline, je tudi po cestah zastal nekdanji živahnji promet, ceste same pa so propadale vedno bolj in bolj. Šele potem, ko so novi gospodarji v drugi polovici srednjega veka začeli smotreno organizirati trgovinski promet ter v ta namen podeljevali posameznim krajem posebne tržne pravice, je postajalo zopet živahnejše na starih trgovskih poteh. Oživljeni promet se je gibal v glavnem še po sledovih nekdanjih rimskih cest, vendar so tu pa tam že nastajale nove poti, po katerih pa je zopet bil možen pretežno le promet

s tovrno živino. In ob teh poteh so sedaj nastajala nova tržišča, da so bili posebni tržni privilegiji podeljevani ali že obstoječim naseljem ali pa so se ta na novo ustanovila.

Za vsako tržišče ali mesto in njegov razvoj je bila odločilna važnost njegova lega. Tržišče je moralo biti razmeroma lahko dostopno, po drugi strani pa je vendar moralo biti kolikor mogoče zavarovano in postavljeno tako, da je že naravna lega sama v čim večji meri olajšala njegovo obrambo. Zato so ustanovitelji novih tržišč radi postavljali svoje ustanove tik pod grad (Višnja gora) ali v njegovi neposredni soseski (Kostanjevica, Črnomelj, Metlika) in jo zaščitili tako, da so jo namestili v okljuku (Novo mesto, Črnomelj) ali na umeten otok (Kostanjevica), včasih pa naj bi varovala novo tržišče vsaj po eni strani strma struga reke (Krško).

Poleg varnosti je bila za nadaljnji razvoj tržišča posebej važna njegova življenjska sposobnost. Ta

pa je bila odvisna od bolj ali manj bogate okolice in gostote naseljenosti v njej, zlasti pa od tega, če je bila nova ustanova položena ob važnejše prometne žile ali celo na njih križišču.

Izbira kraja za ustanovitev novega tržišča ali mesta in strateško-obrambni oziri so tako pri veliki večini manjših slovenskih mest ustvarili oni posebni tip mesta na pomolu, ki ga je opisal in obrazložil dr. Jože Rus v svoji razpravi »Ljubljanskem Zvonu« iz leta 1930.

Označba »na pomolu« je posneta po nazivu, ki ga uporabljajo Posavci v okolici Ljubljane za svoje njive in polja, ki leže v vijugah Save. Ta po dr. Rusu vpeljani izraz označuje torej tip mesta, ki leži v ravnem dnu kotlin in podolj ter je bolj ali manj obdano s prirodnimi jarki tekoče vode. V širšem pomenu besede pa je treba sem prišteti tudi ona mesta, ki so nastala na gorskem pomolu, to je odročju, ki ga pošilja gorski svet proti dnu doline, ali ob bregu reke.

Pri legi mest, ki so se razvila v prirodnih zavojih tekoče vode in za katera torej oznaka »mesto na pomolu« velja v ožjem smislu besede, loči dr. Rus v omenjeni razpravi trije značilnosti: 1) mesto v okljuku, to je na bolj ali manj planem zemljišču, ki ga je izrezala in z bolj ali manj globokim jarkom obdala ena sama reka (>okljuka« je v Beli Krajini znana in rabljena oznaka za kraj v večjem ali manjšem ovinku tekoče vode); 2) mesto, ki ga oklepata rogovi dveh rek ter tako leži ob njunem sotočju, in 3) mesto, ki je od vseh strani obdano od tekoče vode.

Najboljši primer za mesto v okljuku je pač Novo mesto, Črnomelj pa leži v sotočju Dobljice in Lahinje ter se je nekoč, ko ga je od soseske ločil še umetno izkopan jarek na najožjem mestu med obema rekama, približeval tretjemu tipu mesta na otoku, kot ga predstavlja Kostanjevica na Krki. Tipu mesta, ki ga oklepata rogovi dveh jarkov s tekočo vodo, se približuje tudi Metlika, ki

se je razprostirala na podolžnem pomolu in jo pod strmimi bregovi obliva na eni strani potok Obrh, na drugi pa presihajoča Bujica.

Površina, ki jo je tak pomol nudil mestu za njegov razvoj in rast, seveda ni bila ravno velika, kar je imelo za posledico, da so se na malem prostoru vedno bolj tesnile hiše meščanov, posebej ker je osrednji del mesta običajno zavzemal močno razširjeni trg tako, da je bilo dostikrat prostora le za dve ali eno samo vzporedno ulico. Med dolenjskimi mesti je edino Novo mesto imelo na svojem polotoku razmeroma dovolj prostora in ni pogrešalo vse do novejšega časa stavbišče znotraj mestnega obzidja ter je imelo nad 15 ulic in trgov. Med ostalimi mesti pa je samo Črnomelj premelel poleg glavne še dve stranski ulici, Metlika in Kostanjevica sta imeli le po eno vzporedno ulico, Krško in Višnja gora pa zmoreta samo Glavno, nekoliko razširjeno cesto, ki je obenem trg.

(Dalje prihodnjic.)

Uvoz avtomobilov se je znatno povečal

Po uradnih podatkih smo uvozili v prvem letošnjem polletju 1799 osebnih avtomobilov v vrednosti 49,9 milijona din, v lanskem pa le 1213 voz v vrednosti 27,7 milijona din. Iz posameznih držav smo uvozili iz:

osebni avtomobilov	1. 1938. voz v mil. din	1. 1937. voz v mil. din
Avstrije:	47 1,7	31 0,9
Belgije:	44 1,7	59 2,3
Anglije:	26 0,8	10 0,2
Italije:	203 4,1	72 1,2
Nemčije:	1091 29,2	866 18,2
Francije:	59 1,9	35 0,8
ČSR:	120 2,0	53 1,0
U. S. A.:	194 8,1	82 2,8
Švice:	11 0,1	—

Tovornih avtomobilov:

	1. 1938. voz v mil. din	1. 1937. voz v mil. din
Avstrije:	21 1,1	8 0,4
Belgije:	20 0,8	18 0,6
Italije:	7 0,7	4 —
Nemčije:	561 32,3	321 18,4
U. S. A.:	17 0,7	3 —
Francije:	8 0,5	5 0,3
ČSR:	7 0,3	9 0,3

Tvornica avtomobilov se zgradi v Beogradu

Znano podjetje za trgovino z avtomobili »Arandjelović« v Beogradu je dobilo koncesijo za postavitev tvornice avtomobilov.

Tvornica se bo postavila v okolici Beograda. V ta namen se bo ustanovila posebna delniška družba. Pravila nove družbe so že gotova ter bodo te dni predložena trgovinskemu ministarstvu v odobritev. Nova tvornica pa ne bi izdelovala motorjev, temveč bi te uvažala iz tujine. Katera tuja avtomobilska tvornica bo v zvezi z novo družbo, še ni znano.

Madžarsko-nemški strojni kartel

Med zastopniki madžarskih in nemških tovarn za stroje so se začela pogajanja za ustanovitev skupnega kartela. Namen tega kartela bi bil, da bi se madžarske in nemške tovarne dogovorile za skupen nastop pri državnih licitacijah v balkanskih državah ter da si te tovarne ne bi več medsebojno konkurirale. Listi poročajo, da bodo pogajanja prav gotovo ugodno zaključena ter v kratkem kartel madžarskih in nemških tovarn za stroje ustanovljen.

Mednarodni indeks za cene na debelo se dviga

Angleški list »Economist« objavlja naslednje številke o gibanju mednarodnega indeksa za cene na veliko:

	1937		1938	
	junij	julij	junij	julij
Anglija	139,5	140,2	119,3	119,5
U. S. A.	134,3	133,8	117,6	118,2
Francija	119,8	130,8	147,3	157,8
Italija	143,2	137,1	143,8	142,7
Nemčija	97,5	97,9	96,9	97,1

Konkurzi in prisilne poravnave

Razglašen je konkurz o premoženju trgovca Alojzija Podlogarja v Čevicah pri Dol. Logatcu. Konkurzni komisar Detela, upravnik mase dr. Ciril Kraševca. Oglasitveni rok do 20. septembra, ugotovitveni narok dne 24. septembra ob 9.

Odpravlja se konkurz o premoženju posestnice Marije Kaučič v Mariboru, ker so pritrdili odpravi vsi upniki.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 13. avgusta objavlja: uredbo o klasifikaciji gostinskih obratov in o maksimiranju cen v teh obratih — Preselitev tajništva jugoslovansko-madžarskega mešana razsodišča — Razne ratifikacije mednarodnih konvencij.

Mariborski teden zaključen

Klub slabemu vremenu dober obisk

V ponedeljek zvečer je bil zaključen VII. Mariborski teden. Čeprav še niso na razpolago končne številke, se more že sedaj reči, da je ta največja in najpomembnejša prireditev obdravske prestolnice in njenega zaledja tudi letos v vsakem pogledu izpolnila svojo nalogo in privabila v Maribor tisoče zunanjih posetnikov. Dotok tujcev je bil velik, posebno v soboto in oba zadnja dneva.

Letos je imel Mariborski teden večji obseg kot prejšnja leta, saj je bil zamišljen kot ena največjih prireditev v nizu proslav 20letnice kraljevine Jugoslavije. Žal je izpadel napovedani veliki ljudski tabor, ki bi moral biti v nedeljo in ki bi bil privabil gotovo deset-tisoče v naše mesto, kar bi znatno povečalo tudi število posetnikov Mariborskega tedna. Mesto je bilo slavnostno okrašeno kot malokdaj, povsod si videl vesele obraze v pričakovanju velikih slavnostnih dni. Čeprav je bila javnost precej razočarana, ker je bil tabor odpovedan, je vendar poslednje tri dni privrelo v Maribor več tisoč zunanjih gostov, ki so dali mestu svečano obeležje in dobro napolnili hotele, gostilne in kavarne.

Razstavišče na Mariborskem tednu je imelo v prvi polovici veliko smolo, ker je razgibano razpoloženje zelo motil dež, ki je bil kar vsak dan. Ljudje so si vseeno tudi v dežju ogledali razstave in hvallili okusno ureditev posameznih razstav, tako da ta del prireditve ni mnogo trpel, zato pa je v prvi polovici tedna živahno večerno vrvenje na veseljem prostoru skorajda zamrlo. Kolikor je dež dopustil, si opazil na razstavišču živahno razgibanost, vendar se je vse razpršilo, čim so se zopet odprle nebeške zatvorsnice in je jelo rositi ali pa se je vtila ploha.

V soboto, nedeljo in ponedeljek se je škoda, ki jo je dež napravil prve dni, precej popravila in so zlasti v nedeljo od zgodnjega dopoldneva pa do večera romale cele procesije tja proti razstavišču in so si podrobno ogledale razstave. Ob sklepu tedna so torej prireditelji i razstavljalci, kakor tudi obiskovalci prišli na svoj račun.

Veliko število obiskovalcev iz sosednje Avstrije, ki je prejšnja leta dajalo Mariborskemu tednu v marsikaterem pogledu značaj mednarodnosti, je letos popolnoma izostalo. Strogi devizni predpisi in razne ovire pri prestopanju državne meje niso našim sosedom dovoljevale, da bi si ogledali razstave in se naužili cenениh zemeljskih dobrot v Mariboru. Zato pa je bil dotok gostov iz ostalih pokrajin Jugoslavije letos tem večji in je popolnoma kompenziral izpadek gostov iz sosednje Nemčije. Med posetniki razstavišča je bilo tudi nekaj inozemcev, zlasti gostov iz Rogaške Slatine in drugih naših kopaljšč. Razstave so si ogledali

tudi šolarji iz okolice pod vodstvom svojih učiteljev.

V gospodarskem pogledu je bilo letos precejšnje zanimanje za razne izdelke na obrtni razstavi in so posetniki zlasti občudovali lepo in solidno izdelano pohištvo, znak, da naši obrtniki tudi na tem polju lahko tekmujejo z drugimi kraji naše države in tudi z inozem-

stvom. Trgovci so se zanimali za razno blago na trgovski, industrijski in zlasti tekstilni razstavi in je bilo zaznamovati tudi precej zaključkov. Dobro je odrezala tudi vinska razstava, kjer so si zainteresenti, zlasti ljubljanski gostilničarji, zabeležili naslove producentov, katerih pridelki so jim najbolje prijali.

Doma in po svetu

Dr. Maček je prišel v Beograd v nedeljo dne 14. avgusta. Zastopniki Združene opozicije so se mu peljali nasproti do Mitrovice. Na kolodvoru v Beogradu je čakala dr. Mačka in njegovo spremstvo velikanska množica ljudi. Kakor piše »Politika« so stali ljudske množice do Slavije. Dr. Maček se je odpeljal s kolodvora v Svetosavsko ulico, kjer je bilo zanj rezervirano stanovanje. Pred hišo se je zbrala velika množica ljudi, nakar je dr. Maček pozdravil množico z balkona ter imel tudi krajši govor. V nedeljo in v ponedeljek so bila posvetovanja voditeljev združene opozicije in dr. Mačka. Po zaključeni posvetovanjih je bilo izdano posebno sporočilo, ki pa ni bilo objavljeno. Agencija Avala je objavila samo poročilo, da je izdano poročilo o sestanku šefov ZO in dr. Mačka navadna parafraza spoznanja z dne 3. oktobra 1937. To poročilo kritizira delo vlade in se zavzema za ukinitje ustave ter za volitve v ustavotvorno skupščino.

Notranji minister dr. Korošec je imel na omladince iz savske banovine, ki so člani JRZ govor, v katerem je najprej poudaril lepoto Jugoslavije, nato pa dejal, da ni Jugoslavija samo lepa, temveč da se je v njej začelo razvijati tudi blagostanje. V Jugoslaviji vladata pa tudi red in mir. V Jugoslaviji pa je tudi svoboda. O tem se je mogel prepričati dr. Maček, ki je na napačni poti, ko je včeraj zahteval svobodo. To je govoril oni, čigar stranka v Jugoslaviji je tipična za teror od spodaj, za uničevanje vinogradov, vrto in hiš, za spopade po vaseh, za razbijanje izloženih oken, ako ne misliš in govoriš, kakor oni hočejo. Beograd se je včeraj pokazal velikega in dostojanstvenega, zares kraljevskega, dokazal je, čeprav ogromna večina gleda drugače na politiko, da se v njem more mirno in svobodno sprehajati tudi največji opozicijski natečaj. To si naj zapomni dr. Maček, da se ne bo moglo reči po starem hrvatskem pregovoru: Martin iz Zagreba, Martin v Zagreb.

Na evharističnem kongresu v Petrinji je zagrebški nadškof dr. Stepinac naglasil med drugim, da se Hrvatom po krivici očita, da so proti državi. Hrvati so bolj za to državo, kakor oni, ki jih obrekujejo kot protidržaven element.

Zagrebski »Katoliški list« je objavil okrožnico nadškofa dr. Stepinca, da ne bo škofijski ordinariat nobenemu duhovniku dovolil, da bi kandidiral pri volitvah.

Vlada je sklenila, da postavi naša država na beograjskem velesejmu svoj lastni paviljon, ki bo imel 5.500 m² površine.

»Kočevski Slovence« je začel izhajati v Kočevju. Njegov urednik je Fran Radešček.

Po dolgih pogajanjih je bil končno vendarle dosežen sporazum med zavarovalnim uradnistvom in zavarovalnicama »Internazionale« ter Jadransko zavarovalnico. Uradništvo je dobilo kolektivno pogodbo, ki uvršča uradnike v tri kategorije. V I. kategoriji znašajo plače od 1200 do 2500, v II. od 1800 do 3600 in v III. od 2400 do 4800 din. Zenske uradnice bodo prejemale za 20 odstotkov nižje plače. Uradniki, ki so vodili stavko se ne smejo odpustiti. Stavka je trajala 37 dni.

LIPSKI JESENSKI SEJEM 1938

Začetek: 28. avgusta

60% popusta na nemških železnicah, znatni popusti v drugih državah

VSA POJASNILA DAJEJO:
Zvanični biro lajpciškega sajma,
BEGRAD, Knez Mihajlova 33/1.

in častni zastopniki:

Ing. G. TUNNIES, LJUBLJANA,
Tyrševa cesta 33. Telefon 27-62

in

JOS. BEZIJK, MARIBOR,
Gosposka ulica 25. Telefon 20-97

Zunanja trgovina

Narodna banka je izplačala dne 15. avgusta v italijanskem kliringu nakaznice do št. 15.537 z dne 15. aprila 1938., v turškem kliringu nakaznice do št. 1657 z dne 4. oktobra 1937. in v poljskem do št. 1247 z dne 18. marca.

Motorciklov smo uvozili v letošnjem I. polletju 2.403 v vrednosti 8,6 milijona din, lani pa le 863 v vrednosti 3,3 milijona din.

Romunski uvoz se je v letošnjem I. polletju v primeri z lanskim povečal od 8,9 na 9,0 milijarde lejev, čim se je romunski izvoz zmanjšal od 14,5 na 9,5 milijarde lejev. **Izvoz je torej padel za več ko eno tretjino** in se je zato aktivna trgovinska bilanca Romunije zmanjšala od 5,1 na 0,5 milijarde lejev. Zanimivo je, da se je romunski uvoz iz Avstrije znižal od 820 na 567 milijonov, zato pa povečal uvoz iz Nemčije (brez Avstrije) od 2,414 na 2,836 milijonov lejev. Kupčijske zveze Romunije z državami Male antante so bile naslednje: Uvoz iz Češkoslovaške se je znižal od 1.740 na 882, izvoz pa se je povečal od 913 na 977 milijonov, iz Jugoslavije je uvoz narastel od 65 na 79, izvoz pa je padel od 180 na 129 milijonov lejev.

Madžarska bo imela 10 milijonov stotov pšenice za izvoz. Njena žetev se ceni na 28 milijonov stotov. Razen v l. 1933. Madžarska že 10 let ni imela takšne žetve.

Madžarski izvoz goveje živine v Italijo se je v prvih sedmih mesecih t. l. zmanjšal za 20.000 glav. **Evropski izvoz lesa je padel** letos za 20%.

Angleško trgovinsko ministarstvo je opozorilo angleške izvoznike, da je treba čakati na izplačila v italijanskem kliringu celih 18 tednov. Izvozniki naj bodo zato previdni. To opozorilo angleške vlade je silno razburilo italijanske liste, čeprav je popolnoma naravno.

Svedska ima danes 192.000 avtomobilov, da pride en avtomobil že na 35 oseb. V Združenih državah Sev. Amerike pride en avtomobil že na 5 oseb in je torej tudi najnaprednejša evropska država glede avtomobilov še daleč za Ameriko.

Radio Ljubljana

Četrtek dne 18. avgusta. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Ministarstvo za telesno vzgojo naroda — 19.50: 10 minut zabave — 20.00: Kalman: Fortissimo (plošče) — 20.10: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič) — 20.30: Koncert. Sodelujejo: Slovenski vokalni kvintet in radijski orkester — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Koncert na klarinetu, Urbanec Franc, pri klavirju gdč. Melita Gnjevca.

Petek dne 19. avgusta. 12.00: Soplek slovenskih pesmic (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: O naši cerkveni umetnosti — 19.50: O letošnjem planinskem izletu v Tatre (dr. Albin Kandare) — 20.00: Plošče — 20.10: Domača keramika (ga. Dana Pajničeva) — 20.30: Koncert. Sodelujejo: g. Tone Petrovič, član Nar. gled. v Ljubljani in radijski orkester — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.

MESTO TAJNIKA

razpisuje

»Zveza trgovskih združenj«

za dravsko banovino v Ljubljani Gregoričeva 27. — Prosilec mora biti naš državljan, Slovenec, z odgovarjajočo visokošolsko juridično ali trgovsko izobrazbo. Znati mora perfektno slovensko stenografijo, potrebna pa je poleg smisla za organizacijo in zanimanja za gospodarska vprašanja sploh, tudi primerna govorniška spretnost. Ponudbe je nasloviti na gornji naslov. Vsaka protekcija brezuspešna in v naprej odklonjena.